

ČESKÁ BÁSEŇ

Jen mrtví mlčí

Ráj srdce

Bláhově spěcháme
bludnými kruhy
labyrintu světa
na dělové kouli barona Prášila
A přece ráj srdce
je tak blízko
Stačí jen pokorně zaklepat
a bude každému
dokořán otevřeno

Druhý dech

Kostkám je jedno
kdo jimi hází
a jestli padá šest
a řeky tečou
aniž jsou překročeny
Kdybych se měl vrátit
na samý začátek
vsadil bych znovu
na stejné číslo
Jen mrtví mlčí
a na nás zůstal
v závěti druhý dech

xxx

Milenci chodí po letech
v hladovém mlčení
protože přísahy okoraly
Jak často i my pijeme
naději z láhve trosečnicků?
Tygroví nevezmeš divokost
osice strach
a lidem umírání

Zdeněk Janík

Brněnský rodák (* 1923) působil jako středoškolský profesor, později byl redaktorem *Učitelství novin*. Za normalizace nespěl žádné z těchto povolání vykonávat a živil se jako korektor v tiskárně. V této době psal pod krycím jménem Tomáš Šobr. Pod svým jménem mohl publikovat až po roce 1989 – viz sbírky *Hledání klíčů*, *Vracím se k tobě chlapeckou lodí*, *Nepřišel ještě zaklepat čas*, *Kaleidoskop* či *Zásloví a podsloví*. Vrátil se i ke skládání veršů pro děti (*Slovohrátky*), psaní fejetonů (*Hladyce a obrace*) či překládání (*Paul Bowles: Pavoučí dům*, *Peter Singer: Osvobození zvířat*). V r. 2013 vyšel pod názvem *Zpáteční lístek* výběr z jeho tvorby, zahrnující poezii, eseje, fejetony i aforismy. jn

Kupte si svědomí

ADAM JUNEK

Módní svět rád předstírá, že mu jde především o krásu, kreativitu, dotvoření osobnosti. Doplňte si dle libosti další vzcná slova. Ale je to především byznys. A jako takový se chopí každé šance, jak ze zákazníka vytřískat co nejvíce. Není to tak dávno, co Čekstajl popisoval, jak se velkým hitem staly různé lahve na vodu. Aneb není trendy kupovat si balenou vodu, ale v tvůrčím způsobem pojaté nádobě tu kohoutkovou.

Tak je to ve světě módy s kdečím. Když se nějakého bohulibého záměru chytí, pak se vždy najde nějaký extrém. Teď frčí ekologie. Takže se neustále mluví o tom, že je třeba prosadit slow fashion neboli rozumné nakupování.

”

Teď se módní průmysl chytí další příležitosti. V zájmu ochrany oceánů a jejich obyvatel končí život plastovým brčkům (tedy alespoň v části západního světa). A to je šance, kterou by byl hřích promarnit. Designéři takové hříchy nepáchají. Naopak se vrhli po hlavě na peněženky těch, kteří rádi srkají své koktejly, ale myslí zároveň na přírodu. Třeba šperkař Stephen Webster připravil sládku s názvem Poslední brčko. Je ze stříbra a jeho cenovka je v online shopu exkluzivních 175 dolarů. Designéřský pár Duncan Campbell a Charlotte Reyová zase vyrobili ručně fukaná brčka z muránského skla, které doporučuje i ikonický Vogue. Šest kousků za padesát liber. Smůla je, že už nejsou na skladě. Ale dvojice slibuje, že ještě limitovanou edici dovyrobí. No aby ne, když se tak dobře prodávala.

Jak v britském Guardianu poznamenává Orsola de Castrova, spoluzakladatelka největšího aktivistického hnutí v módním světě s názvem Fashion revolution: „Módní průmysl má vždy možnost se vyjádřit k aktuálnímu problému a nějak na ně zareagovat, ale nezlobte se, stříbrné brčko není takovým komentářem ani akcí.“

A tak je to ve světě módy s kdečím. Když se nějakého bohulibého záměru

Vegan tělem i jehlou. Úspěšná návrhářka Stella McCartneyová (na červnovém snímku z ulic Londýna) myslí svůj boj proti luxusu, který stojí život zvířata, vážně. Letos třeba sponzorovala soutěž, v níž studenti hledali cestu, jak vyrobit umělou vlnu. FOTO GETTY IMAGES

ČEKSTAJL

chytí, pak se vždy najde nějaký extrém. Zrovna teď frčí ekologie. Takže se neustále mluví o tom, že je třeba prosadit slow fashion. Neboli rozumné nakupování, nezahlcovat obchody několika novými kolekcemi za sezonu.

Rada návrhářů připravila modely z „odstřížků“. Ale ve výsledku stále doufají, že právě u nich módychtiví zákazníci utratí.

Stejně tak je teď trendy zahlížet na kožešiny a kůži. Pokud je zákazník skutečně veden touhou chránit zvířata, pak by se měl zamyslet, kdo z designérů to myslí vážně. Uvěřitelná v tomto směru

je určitě dcera slavného „brouka“ Stella McCartneyová. Odmítá pravou kožešinu a dokonce i kůži (včetně bot) už dlouho. Je tou, kdo tento trend začínal prosazovat. Její heslo zní: „Chci dokázat, že jde vyrábět luxusní věci bez zbytečného ubližování planetě.“

Když dnes se této strategii ujmají i další módní domy, včetně těch nejzvučnějších jmen módy, chce se tomu věřit trochu méně.

Až (jestli tedy vůbec) touha po ochraně zvířat, o kterých se lidstvo zatím halí, opadne, pak se jistě ti, kteří na té vlně jen jedou a snaží se vyjít vstříc náladám zákazníků, ke kožichům vrátí.

Autor je redaktorem Seznam TV

Gramatická revoluce? Od sousedů?

MILAN ROKOS

Začátek nového školního roku obvykle provázejí diskuse o tom, co vše se mají žáci učit a co vše umět. Ve Francii se rozhořela vášnivá diskuse o gramatice, média píší o „revoluci“ nebo „belgické válce“. Pikantní na tom totiž je, že s návrhem zjednodušit složitou gramatiku Voltairova jazyka přišli dva nikoliv francouzští, nýbrž belgičtí profesori.

Studenti francouzštiny si možná vzpomenu – v jistých případech platí při tvoření času *participe passé* shoda s předmětem. Jak uvádí deník *Libération*, příkladem je rozdílné psaní věty *J'ai mangé les crepes* (jedl jsem palačinky). Když ale předmět předřadíme slovesu, platí už shoda: „Les crepes que j'ai mangées.“

Dva valonští profesori přišli proto s návrhem tuto nepravdivost zrušit. V dopise zveřejněném v novinách argumentují tím, že žáci se tento jev učí minimálně 24 hodin a že by bylo lepší, kdyby se místo toho věnovali syntaxi nebo literatuře. V jejich názoru je podpořily i belgické jazykovědné instituce.

ORBIS UNUS

A co na to Francouzi? Podle badatele Fabrice Jecicka z Národního centra pro vědecký výzkum (CNRS) sice Belgičané ovládají francouzskou gramatiku nejlépe, ale... „Ve Francii je písmo tabu, kterého se nelze dotknout. Je to o vášni, jako bychom mluvili o náboženství,“ připomíná Philippe Blanchet, sociolinguista z univerzity Rennes-II.

Francouzskou vášně pro jazyk pak Blanchet vysvětluje následovně: „Jazyková jednotata je klíčovým prvkem národní identity,“ říká. Belgičané jsou prý v tomto směru uvolněnější, protože používají několik úředních jazyků. Jakékoliv změny proto nepředpokládá.

Ostatně Francouzská akademie dostává ročně tisíce vzkazů, z nichž asi pět až deset procent požaduje zjednodušení jazyka. Celý zbytek ale naopak trvá na jeho neměnnosti. A konzervativní je zřejmě i prezident Emmanuel Macron – jak připomněl deník *The Times*, prezident používá v projevech často knižní a zastaralý čas *passé simple*.

POZITIVNÍ ZPRÁVY

Letní festival hudby terezínských skladatelů

Institut terezínských skladatelů upořádal v srpnu třídenní setkání studentů, umělců, akademiků a zájemců o jeho činnost. Do Terezína přijeli účastníci z Francie, Norska, Polska, Německa, Turecka, Slovenska a Česka. Hudba střídala přednášky a večer byly pořádány koncerty. Spolek byl také part-

nerem koncertů hudebního festivalu Věčná naděje, které se konaly v Praze a také v Terezíně. Činnost spolku je podporovaná Památníkem Terezín, městem Terezín, Ústeckým krajem, Goethe-Institutem Prag, Česko-německým fondem budoucnosti a Nadací ČEZ.

Tipy a snímky do rubriky zasílejte na pozitivnizpravy@lidovky.cz

Na setkání v Terezíně koncertovalo kromě jiných umělců z Česka i ze zahraničí Trio Romanovská, Tichý, Hrubý FOTO NADAČNÍ FOND VĚČNÁ NADĚJE

POSLEDNÍ SLOVO

Někde jinde

Proti všeobecně sdílené myšlence představě scénáristy netráví většinu svého času psaním, ale přepisováním. A oproti všeobecně sdílené myšlence představě tak nečiní, aby změnil scénář k lepšímu, nýbrž k horšímu. Levnějšímu a jednoduššímu.

Děje se tak obvykle několik hodin před začátkem natáčení léta připravovaného projektu, mobil začne dramaticky vyzvánět a do mailboxu přiší požadavky na změny, které umožní produkci dostat se nazpátek do černých čísel. Nepředstavujte si ale žádné jednoduché škrty, třeba vyhození scény explodující chemičky, nic tak absurdně drahého žádný český scénárista do scénáře nenapíše ani v první verzi (to už je od začátku řešeno dialogem dvou levných postav a zvukovým efektem, přibližně takto: „Sakra, co to bylo za

ránu?“ – „To vybuchla chemička tamhle za kopcem... nejspíš.“), největší množství práce scénáristům zabírá vymyslet odpověď na otázku „Nemohlo by se tohle stát jinde?“ a „Musí tam být tenhle?“

Nevím, jestli jste někdy trávili čas přemýšlením o tom, jak by se mohlo stát, aby si dvě dámy nešly vyzkoušet šaty do krejčovského salonu, ale aby krejčí přijel za nimi domů i s krejčovskými pannami a se svou devadesátiletou matkou, která v původní verzi scény vše ze svého pokoje komentuje, ale není to žádná záviděníhodná práce. Krejčovský salon se musí najmout a zařídit, domov je už pronajatý a zařízený. Levnější a jednodušší. Existují sice vyzkoušené scénáristické taktiky, které se z podobných pastí během jednoduchých větviček vylhat (moje oblíbená je věta „Zůstaneme

doma, upeču husu,“ kterou se obvykle dají vyhodit tři produkčně náročné obrazy v luxusní restauraci a zbídačelé dialogy přesunout do ateliéru; pokud se navíc nahradí věta „Jindra husu nakrájí“ za „Jindra uchopí nůž a chystá se nakrájet husu“, produkce ušetří i za skutečnou husu), ale kvůli nim se vám postavy mění v extrovertní excentriky, kteří se chovají nesmyslně a ještě na to upozorňují.

Minuty a minuty českých televizních seriálů jsou zapleveleny větami, v nichž postavy nevyžádaně vysvětlují, proč se nacházejí na nelogických místech („Tak v té restauraci, kam jsem tě chtěl pozvat, měli havárii plynu. Co kdybysme šli oslavit tvoje narozeniny tam, kam chodíme pořád. Mluvil jsem s Jindrou, prý kvůli nám upečou husu.“) anebo proč

s nimi není někdo, kdo tam z logiky věci musí být, ale je s ním nekomfortně moc práce („Kde je Eliška?“ – „Hraje si vedle v pokoji.“), anebo v den natáčení zkouší v divadle a zapomněl to nahlásit. „Šel k doktoru, ale mám ti říct, že s tím rozvodem taky nesouhlasí.“ V té restauraci je starosta i oddá, mimochodem, ale to jistě tušíte. Inu, když už se ta dekorace postaví, musí se použít.

Ale promiňte, teď už musím jít přepisovat. Takže – KREJČÍ (míle): „Jel jsem se svou matkou náhodou kolem, tak jsem si říkal, že se stavím...“

TOMÁŠ BALDÝNSKÝ

